

УДК 159.9.075

DOI: 10.31891/PT-2021-2-7

ЗЛИВКОВ В. Л.

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

ORCID ID: 0000-0002-8404-8866

e-mail: vzlivkov@gmail.com

МОЖЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДІАГНОСТИЧНИХ МЕТОДИК ДОСЛІДЖЕННЯ АВТЕНТИЧНОСТІ

Дана стаття присвячена аналізу можливостей інтеграції методик психодіагностики автентичності особистості. Розглянуто поняття автентичності особистості у контексті інтегративного підходу до психологічної науки та практики. Встановлено, що у наукових дослідженнях автентичність найчастіше пов'язується із екзистенційною та гуманістичною психологією, побідне до цього розуміння автентичності міститься у гештальт-терапії, де вона визначається як відповідність людини самій собі, здатність жити, не зраджуючи своєму істинному «Я». Проаналізовано методики дослідження автентичності, визначено шляхи їх інтеграції у комплексних емпіричних дослідженнях і практичних розвідках. За допомогою інтегративного підходу до діагностики розкрито особливості автентичності педагогів. Обґрунтовано структурну модель автентичності фахівців соціономічних професій, побудова якої неможлива без інтеграції діагностичних методик. Встановлено, що педагоги характеризуються середнім рівнем автентичності, що свідчить про розуміння ними свого справжнього Я, однак неможливість його найкраще проявити, через певні вимоги до професійної педагогічної діяльності, необхідність відповідати більше соціальній ролі, аніж виявляти свою індивідуальність.

Ключові слова: автентичність, ідентичність, психологічне благополуччя, самореалізація, педагогічна діяльність, соціономічні професії.

VALERIY ZLYVKOV

G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the National Academy
of Pedagogical Sciences of Ukraine

POSSIBILITIES OF INTEGRATION OF AUTHENTICITY RESEARCH'S DIAGNOSTIC METHODS

This article is devoted to the analysis of possibilities of integration of methods of psychodiagnosics of authenticity of the person. The concept of personality authenticity in the context of an integrative approach to psychological science and practice is considered. It has been found that in scientific research, authenticity is most often associated with existential and humanistic psychology, the prevailing understanding of authenticity is contained in Gestalt therapy, where it is defined as a person's conformity to himself, the ability to live without betraying his true self. Methods of research of authenticity are analyzed, ways of their integration in complex empirical researches and practical researches are defined. This article offers the arrangement, psychological interpretations of the results of the empirical part of the research of the teacher's authenticity peculiarities. Authenticity is an important quality of the teachers who, along with identity, forms the basis of their professional competence. However, in Ukraine there are no adapted diagnostic methods for personality authenticity study. In such circumstances, adaptation to the Ukrainian sample of Authenticity Scale (Wood & Linley, 2007)

and Authenticity Inventory (Kernis & Goldman, 2005) is very relevant. According to the results of the reliability check of Authenticity Scale in the Ukrainian translation, this methodology is a reliable tool for authenticity research ($\alpha = 0.93$). All indicators of alpha Krbach's AI-3 questionnaire in the Ukrainian-language translation are in the range of 0.84 and 0.93, which indicates the high reliability of the subscale of this questionnaire. Results of Correlation Analysis of Authenticity Questionnaires and AI-3 showed the existence of significant positive relationships between these methods (r : min = 0.500, max = 0.961), which proves their possibility of application in the complex study of the identity of the individual. We have found that teachers are characterized by an average level of authenticity, which testifies to the understanding of the teachers of their true self, but the impossibility of its best to show, due to certain requirements for professional teaching activities, the need to answer more social role than to show their individuality. Teachers are characterized by such a component of authenticity as "orientation on relationships", that is, openness and honesty in interaction with other people.

Keywords: authenticity, identity, psychological well-being, self-realization, pedagogical activity, socionomic professions.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Вплив на свідомість людини інтенсивного потоку інформації створює проблему для організації пізнавального індивідуального досвіду особистості у сьогоденні, як результат – її «Я-образ» змінюється щоразу, коли навколишній інформаційний простір утворює конструкти проблем і загроз. Використання термінів «автентичність» / «персональна автентичність» має досить довгу історію. Більшість загальних тлумачних, енциклопедичних, філософських і лінгвістичних словників визначають етимологію слова «автентичність» («автентичний»), виходячи з грецького поняття αὐθεντικός (autos - «я, сам, той самий»), що буквально означає «володіє авторитетом, зроблений своїми руками». Стосовно ж інтерпретації терміна на основі латинської мови, тут простежується зв'язок з такими лексичними одиницями як: auctor (креативна людина, творець, що володіє авторитетом), augeo (рости, зростати) і auctoritas (початок, походження, породження, відповідальність, підтримка, влада, вплив, авторитет). Загалом автентичність особистості характеризується природністю вираження себе, відсутністю «бажання не бути, а здаватися». Слід зазначити, що натеper практично всі дослідження феномена автентичності носять теоретичний характер, що зумовлено складністю його верифікації. Проведене нами емпіричне дослідження автентичності педагогів є першим у вітчизняній психології, а створена структурна модель становить результат теоретичних та емпіричних розвідок й достатньою мірою відображає феномен автентичності зокрема й фахівців соціономічних професій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Термін «автентичність» став поширеним у психології у другій половині ХХ-го сторіччя у зв'язку із розвитком гуманістичної і трансперсональної психології. До цього періоду він фактично не використовувався замінюючись термінами «самість», «тотожність особистості», «Я», «ідентифікація», «ідентичність» і досліджувався в контексті проблематики самосвідомості особистості. У. Джеймс постулював тотожність особистості самій собі в особистісному і соціальному аспектах. На думку З. Фрейда, людина стає соціальним суб'єктом допомогою ідентифікації (найбільш раннього прояву емоційного зв'язку з іншою особою, наслідування і уподібнення себе батькам). К.-Г. Юнг описав архетип «несвідомої самості» як абсолютний початок буття душі. «Крах свідомої установки» (почуття дезорієнтованості в навколишньому просторі) в юнгіанстві є кризою автентичності.

У К.Юнга автентичність тісно пов'язана із архетипом Тіні людини, а також із поняттям персоналізації. Персоналізація – це процес еволюції персони і, отже, тіні особистості, що одночасно є процесом інволюції її образу. Потреба в персоналізації - це потреба бути кимось, бути особистістю, водночас у результаті процесу персоналізації людина стає: більш закритою, більш відгородженою від інших людей; менш здатною до співпереживання, емпатії у взаєминах з іншими людьми; менш схильною до самовиразу, розкриттю іншим своїх власних психологічних проблем, менш конгруентною. На відміну від персоналізації персоніфікація проявляється не в прагненні людини «бути особистістю», а у прагненні бути «самою собою». Процес персоніфікації характеризується відмовою індивіда від «масок», посиленням інтегрованості особистості, підвищенням рівня конгруентності і емпатійності, збільшенням загальної автентичності. Звідси, «персоніфікаційний синдром» утворюють: позитивна безоціночність, емпатійність і конгруентність.

У багатьох сучасних теоретичних та емпіричних дослідженнях автентичність розглядається як диспозиційна риса (L. Slabu, A. P. Lenton, C. Sedikides, M. Bruder [7]; W.Fleeson, J.Wilt [1]), тобто схильність людини думати, відчувати та діяти певним чином у різних ситуаціях, при цьому автентичність практично завжди вважається передумовою психологічного благополуччя. Ситуаційний контекст автентичності підкреслюється її поділом на два види: «щоденну» та «екстраординарну» (R. A. Sherman, C. S. Nave, D. C.Funder) [6].

Автентичність як показник «сили» характеру аналізується насамперед у контексті позитивної психології. С.Peterson і M.Seligman

серед 24-х сильних рис характеру виділили автентичність у її тісному зв'язку із цілісністю (інтегрованістю), чесністю та мужністю. Сила автентичної особистості виявляється насамперед у її вмінні лишатися самою собою при досягненні навіть найскладніших цілей попри сильний супротив зовнішніх обставин. На думку С.Peterson і M.Seligman, автентичність – це емоційна природність і психологічна глибина, без яких неможливе повноцінне функціонування людини. Як показник сили характеру та диспозиційна риса, автентичність вважається унітарним, одновимірним феноменом, який вимірюється не за вираженістю компонентів, а лише за фактом її наявності або відсутності [5].

Автентичність як майнфулнесс. Дана концепція натепер є найбільш суперечливою, оскільки незважаючи на численні спільні риси, ці два поняття є відносно незалежними одне від одного. Майнфулнесс насамперед це усвідомлення власного теперішнього досвіду, своїх переживань «тут і зараз», які не оцінюються особистістю, а лише визнаються як даність (*in situ*), натомість автентичність завжди передбачає усвідомлену оцінку власного досвіду, прийняття себе із усіма своїми чеснотами та недоліками (С.Е.Lakey, М.Н.Kernis, W.L.Heppner, С.Е Lance) [3].

Натепер найвідомішими у зарубіжній психології є концепції автентичності М.Н. Kernis і В.М.Goldman (чотирьохкомпонентна модель автентичності у контексті психологічного благополуччя особистості); А.М. Wood, Р.А. Linley (трьохкомпонентна особистісно орієнтована модель автентичності), модель D.C. Jack і D.Dill, що базується на теорії соціального конструювання реальності, модель автентичних стосунків F. G.Lopez і K. G. Rice, інтегративна модель автентичності S. Harter. Розглянемо ці концепції детальніше.

Згідно із М. Н. Kernis і В. М.Goldman автентичність – це постійний вираз власного справжнього Я у повсякденному функціонуванні людини. Вони визначили наступні компоненти автентичності: усвідомлення, об'єктивність, поведінку та стосунки з оточуючими. Усвідомлення або довіра до себе – це розуміння власних мотивів, бажань, почуттів і думок; знання і прийняття своїх переваг і недоліків, особистісних властивостей та емоцій і їх роль у власній поведінці. Об'єктивність – не спотворення, не ігнорування власних думок і досвіду, прийняття себе такою, якою людина є, зі своїми сильними та слабкими аспектами. Поведінка відповідно до власних цінностей, переконань і потреб, не спрямованість на задоволення очікувань інших людей та відсутність самозвинувачень, якщо людина діє всупереч бажань оточуючих. Орієнтація на стосунки – відкритість у

стосунках з іншими людьми, відсутність прагнення бути позитивно оціненими оточуючими, вибір власної участі чи не участі у тих чи інших стосунках [3]. А.М. Wood, Р.А. Linley розглядають автентичність як багатокомпонентне поняття, що складається із таких аспектів як автентичне життя, сприймання зовнішніх впливів та самовідчуження. Автентичне життя – рівень за яким поведінка людини відповідає її усвідомленню власних переживань та досвіду; сприймання зовнішніх впливів – рівень за яким міжособистісні стосунки визначають поведінку людини та самовідчуження – ступінь втрати контакту особистості із самою собою, невідповідності справжньому Я [8]. Їхня концепція базується на теорії К.Роджерса про повноцінно функціонуючу особистість (fully functioning person) та особистісно орієнтованій моделі автентичності G. T.Barrett-Lennard.

Базуючи на теорії соціального конструювання реальності D.C. Jack і D.Dill стверджували, що автентичність складається із чотирьох взаємопов'язаних компонентів: екстерналізованої Я-перцепції, турботи як самопожертви, «мовчазного Я» та розділеного Я. Екстерналізована Я-перцепція – це рівень, за яким людина оцінює себе відповідно до зовнішньо визначених стандартів. Турбота як самопожертва – тенденція більше турбуватися про задоволення потреб інших людей, ніж своїх власних, при цьому надзвичайно важливим є емоційний зв'язок із іншими при втраті контакту із самою собою. «Мовчазне» Я – не бажання виражати свою автентичну (справжню) особистість задля уникнення конфліктів з оточуючими. Розділене Я – функціонування у межах окремих соціальних ролей, заперечення необхідності особистісного зростання, своїх справжніх емоцій та почуттів. Усі ці компоненти на думку D.C. Jack і D.Dill відповідають низькому рівню автентичності [2]. F. G.Lopez і K. G. Rice [4] визначили автентичність у стосунках як реляційну схему взаємних обмінів реальним особистим досвідом у відносинах із партнером задля уникнення дискомфорту й непорозумінь партнерів один із одним. Відповідно, автентичність –це специфічна міжособистісна схема, що складається із двох компонентів – неприйнятності неправди у стосунках (репрезентація лише справжнього Я) і прийняття можливих ризиків від своїх вчинків (насамперед у стосунках партнерів один з одним). Найбільш відомий дослідник автентичності S. Harter визначає автентичність як поступовий і динамічний процес виразу особистістю власного Я у своїх цінностях, емоціях та бажаннях. Відповідно, Я ділиться на «справжнє» і «хибне», які у своєму зв'язку складають «множинну особистість».

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття.

Незважаючи на значну кількість емпіричних досліджень ідентичності, автентичність часто лишається поза увагою дослідників, а тому потребує не лише ретельного аналізу, а й розробки інтегративного підходу до психологічної діагностики даного феномену.

Формулювання цілей статті

Метою статті є аналіз можливостей інтеграції методик психодіагностики автентичності особистості.

Виклад основного матеріалу

В емпіричному дослідженні використано наступні методики: Шкала автентичності особистості (The Authenticity Scale, А.М. Wood, Р.А. Linley, 2008), Опитувальник автентичності (The Authenticity Inventory, AI-3, М.Н. Kernis, В.М. Goldman, 2006), Діагностика міжособистісних стосунків (тест Т. Ліпі, модифікація Л. Собчик), Опитувальник самоствавлення (В. Столін, С.Пантисев), Шкали психологічного благополуччя (К. Ріфф в адаптації Т. Шевеленкової і П. Фесенко).

Педагоги характеризуються середнім рівнем автентичності (необмеженість іншими – 12,6, автентичний самовираз – 11,1, знання і прийняття себе – 14,3, при М для кожної субшкали = 12, min=4, max=28), що свідчить про розуміння педагогами свого справжнього Я, однак неможливість його найкраще проявити, через певні вимоги до професійної педагогічної діяльності, необхідність відповідати більше соціальній ролі, аніж виявляти свою індивідуальність.

За результатами кореляційного аналізу виявлено, що компонент автентичності «автентичний самовираз» позитивно корелює із такими складовими самоствавлення як відкритість, впевненість у собі, самокерівництво, самоприйняття і негативно – із внутрішньою конфліктністю та самозвинуваченням. Компонент автентичності «знання та прийняття себе» позитивно корелює зі здатністю до самокерівництва, самоприйняття, а негативно – із внутрішньою конфліктністю та схильністю до самозвинувачень. «Автентичний самовираз» позитивно корелює із усіма шкалами методики самоствавлення, окрім внутрішньої конфліктності та самозвинувачення, з якими виявлено значущі негативні кореляції. За результатами проведеного аналізу, можна стверджувати, що позитивні аспекти ставлення до себе зумовлюють автентичне життя, тобто рівень за яким поведінка людини відповідає її усвідомленню власних переживань та досвіду. Автентичність прямо протилежно пов'язана із негативними аспектами самоствавлення, відповідно високий рівень автентичності це

прийняття особистістю себе такою, якою вона є насправді, із усіма своїми чеснотами та недоліками.

Педагоги характеризуються переважно таким компонентом автентичності як «орієнтація на стосунки» тобто відкритістю та чесністю у взаємодії з іншими людьми. Як і у випадку автентичного самовираzu, поведінковий компонент автентичності за методикою АІ-3 представлений у викладачів суттєво менше, тобто виконання професійних обов'язків, насамперед це стосується вчителів загальноосвітніх шкіл, перешкоджає й нерідко унеможливує здатність педагогів поводитись відповідно до власних цінностей та ідеалів. В цілому досліджувані педагоги мають середній рівень автентичності за опитувальником АІ-3.

За результатами кореляційного аналізу встановлено, що субшкала «Усвідомлення» позитивно корелює із такими аспектами самоставлення як впевненість у собі і самоприйняття, значущих негативних кореляцій виявлено не було. Субшкала «Об'єктивність» має статистично значущі кореляції із впевненістю у собі (позитивний кореляційний зв'язок) та внутрішньою конфліктністю і самозвинуваченням (негативний кореляційний зв'язок). Субшкала «Поведінка» має статистично значущі кореляції із усіма шкалами методики самоставлення, негативний кореляційний зв'язок виявлено з такими аспектами ставлення до себе як внутрішня конфліктність і самозвинувачення. Тобто, як і автентичний самовираz (опитувальника А.М. Wood, Р.А. Linley) поведінковий компонент автентичності (здатність поводитись відповідно до власних цінностей та ідеалів) характеризуються позитивним ставленням до себе, впевненістю у своїх можливостях розв'язувати різноманітні проблеми (як побутові, так і професійні). Субшкала «Орієнтація на стосунки» характеризується впевненістю у собі, відкритістю, самоприйняттям і відображеним само ставленням (значущий позитивний кореляційний зв'язок) та внутрішньою конфліктністю і самозвинуваченням (значущий негативний кореляційний зв'язок).

Серед усіх шкал психологічного благополуччя у педагогів найбільше виражені наступні: осмисленість життя (59,16), цілі у житті (57,60) та управління оточуючими (59,08). Тобто досліджувані мають розвинені організаторські здібності, високий самоконтроль, здатність до планування діяльності. Сьогодні та минуле сприймаються осмислено, сформована система цінностей та переконань, що забезпечують впевненість у власному майбутньому, своїх можливостях цілеспрямовано досягати поставленої мети, планувати та

організувати власну активність задля досягнення власних і колективних цілей.

За результатами кореляційного аналізу виявлено статистично значущі позитивні зв'язки опитувальника автентичності із усіма шкалами психологічного благополуччя, однак найбільше (при $p=0,001$) корелюють автентичний самовираз і автономія, управління оточуючими, самоприйняття та осмисленість життя. Знання і прийняття себе та управління оточуючими, особистісний ріст, цілі у житті і самоприйняття. Не-обмеженість іншими позитивно корелює із автономією, управлінням оточуючими і самоприйняттям (при $p=0,001$). Тобто автентична особистість характеризується автономією, розвиненими організаторськими здібностями, здатністю до планування діяльності та позитивним ставленням до себе, адекватною оцінкою власного минулого, не схильністю до самозвинувачень.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, за результатами проведеного емпіричного дослідження перекладені та адаптовані україномовні версії Шкали автентичності (The Authenticity Scale, A.M. Wood, P.A. Linley) та опитувальника автентичності AI-3 (M.H. Kernis, B.M. Goldman) можна вважати надійними інструментами вивчення різних аспектів автентичності особистості.

Нами встановлено, що педагоги характеризуються середнім рівнем автентичності, що свідчить про розуміння педагогами свого справжнього Я, однак неможливість його найкраще проявити, через певні вимоги до професійної педагогічної діяльності, необхідність відповідати більше соціальній ролі, аніж виявляти свою індивідуальність. Педагоги характеризуються переважно таким компонентом автентичності як «орієнтація на стосунки» тобто відкритістю та чесністю у взаємодії з іншими людьми. Як і у випадку автентичного самовиразу, поведінковий компонент автентичності за методикою AI-3 представлений у викладачів суттєво менше, тобто виконання професійних обов'язків, насамперед це стосується вчителів загальноосвітніх шкіл, перешкоджає й нерідко унеможливорює здатність педагогів поводитись відповідно до власних цінностей та ідеалів.

Загалом автентичність особистості характеризується природністю вираження себе, відсутністю «бажання не бути, а здаватися». Слід зазначити, що натеper практично всі дослідження феномена автентичності носять теоретичний характер, що зумовлено складністю його верифікації. Проведене нами емпіричне дослідження автентичності є першим у вітчизняній психології, а створена структурна

модель становить результат теоретичних та емпіричних розвідок й достатньою мірою відображає феномен автентичності зокрема й фахівців соціономічних професій.

Доведено інтегративну природу автентичності, що, у свою чергу, створює можливості для комплексного застосування методик її емпіричного дослідження. Перспективами подальших розвідок є аналіз інтегративного зв'язку автентичності та ідентичності особистості, зокрема й у контексті їх психодіагностики.

Література

1. Fleeson W., Wilt J. The relevance of Big Five trait content in behavior to subjective authenticity: Do high levels of within-person behavioral variability undermine or enable authenticity achievement? *Journal of Personality*. 2010. Vol. 78. P. 1353–1382.
2. Jack D.C., Dill D. The silencing the self scale: Schemas of Intimacy Associated With Depression in Women. *Psychology of Women Quarterly*. 1992. Vol. 16. P. 97–106.
3. Kernis M.H., Goldman B.M. A multicomponent conceptualization of authenticity: Theory and research. *Advances in Experimental Psychology*. 2006. Vol. 38. P. 283–356.
4. Lopez F. G., Rice K. G. Preliminary development and validation of a measure of relationship authenticity. *Journal of Counseling Psychology*. 2006. Vol. 53(3). P. 362–371.
5. Peterson C. Strength of character and post-traumatic growth. *Journal of Traumatic Stress*. 2008. Vol. 21(2). P. 214–217.
6. Sherman R. A., Nave C. S., Funder D. C. Properties of persons and situations related to overall and distinctive personality-behavior congruence. *J. Res. Personal*. 2012. Vol. 46. P. 87–101.
7. Slabu L., Lenton A.P., Sedikides C., Bruder M. Trait and State Authenticity Across Cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 2014. Vol. 45 (9). P. 1347–1373.
8. Wood A.M., Linley P.A., Joseph S. The authentic personality: A theoretical and empirical conceptualization and the development of the authenticity scale. *Journal of Counseling Psychology*. 2008. Vol. 55. P. 385–399.

References

1. Fleeson, W., & Wilt, J. (2010). The relevance of Big Five trait content in behavior to subjective authenticity: Do high levels of within-person behavioral variability undermine or enable authenticity achievement?. *Journal of Personality*, 78(4), 1353-1382.
2. Jack, D. C., & Dill, D. (1992). The Silencing the Self Scale: Schemas of intimacy associated with depression in women. *Psychology of Women Quarterly*, 16(1), 97-106.
3. Kernis, M. H., & Goldman, B. M. (2006). A multicomponent conceptualization of authenticity: Theory and research. *Advances in experimental social psychology*, 38, 283-357.
4. Lopez, F. G., & Rice, K. G. (2006). Preliminary development and validation of a measure of relationship authenticity. *Journal of Counseling Psychology*, 53(3), 362-371.
5. Peterson, C., Park, N., Pole, N., D'Andrea, W., & Seligman, M. E. (2008). Strengths of character and posttraumatic growth. *Journal of traumatic stress*, 21(2), 214-217.
6. Sherman, R. A., Nave, C. S., & Funder, D. C. (2012). Properties of persons and situations related to overall and distinctive personality-behavior congruence. *Journal of Research in Personality*, 46(1), 87-101.
7. Slabu, L., Lenton, A. P., Sedikides, C., & Bruder, M. (2014). Trait and state authenticity across cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 45(9), 1347-1373.

8. Wood, A. M., Linley, P. A., Maltby, J., Baliouis, M., & Joseph, S. (2008). The authentic personality: A theoretical and empirical conceptualization and the development of the Authenticity Scale. *Journal of Counseling Psychology*, 55(3), 385-399.

Paper received/Надійшла : 06.08.2021